

นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพของแรงงานนอกระบบ

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่หนึ่ง

ได้พิจารณารายงานเรื่อง นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพของแรงงานนอกระบบ

ตระหนัก ว่าสุขภาพของแรงงานนอกระบบเป็นผลประโยชน์ของประเทศชาติและสังคมโดยรวม เพราะความมั่นคงในอาชีพ คุณภาพชีวิต และความภูมิใจในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของแรงงานนอกระบบ ย่อมมีผลโดยตรงต่อการเพิ่มผลผลิต เพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของประเทศชาติ และสร้างความมั่นคงของสังคม

กังวลและห่วงใย ในปัญหาสำคัญ ๆ ของแรงงานนอกระบบ อันได้แก่ ขาดความมั่นคงในการทำงาน ไม่ได้รับค่าตอบแทนแรงงานที่เป็นธรรม มีความเสี่ยงและมีอันตรายต่อสุขภาพ เข้าไม่ถึงกองทุนประกันสังคมและบริการอื่น ๆ ของรัฐ และไม่สามารถใช้สิทธิในการรวมตัวต่อรอง หัวใจของปัญหาอยู่ที่การขาดนโยบายและกฎหมายที่จะให้การคุ้มครองและการสร้างหลักประกันทางสังคม สำหรับแรงงานนอกระบบ

เข้าใจและยึดมั่น ในเจตนารมณ์แห่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 44, 64, และ 84(7) ที่ได้ระบุหลักการคุ้มครองแรงงานซึ่งครอบคลุมแรงงานทุกกลุ่ม มาตรา 51 ที่คุ้มครองสุขภาพ มาตรา 78 (2) และ (3) ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมาตรา 80 (2) และ (4) ระบุถึงบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาระบบสุขภาพ รวมถึงบทบัญญัติของกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จึงมีมติดังต่อไปนี้

1. ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1.1 ร่วมกันกำหนดนิยาม คำจำกัดความของ “แรงงานนอกระบบ” และสนับสนุนการพัฒนาฐานข้อมูลแรงงานนอกระบบ เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติงาน โดยมีกระทรวงแรงงานเป็นแกนกลางรับผิดชอบดำเนินงานร่วมกับภาคีอื่น

1.2 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพเครือข่ายการทำงานในด้านการอาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ระหว่างหน่วยงานทางวิชาการ เช่น สำนักงานป้องกันและควบคุมโรค (สคร.) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบัน

- 1.3 ส่งเสริมและพัฒนาจิตสำนึกด้านความปลอดภัยในการทำงานแก่กลุ่มแรงงาน นอกกระบบ รวมทั้งให้ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน
- 1.4 สนับสนุนการพัฒนากระบวนการบริการสาธารณสุขที่เหมาะสมสำหรับแรงงานนอกกระบบ โดย
- 1) พัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุขทุกระดับให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องอาชีวอนามัย ให้สามารถจัดบริการอาชีวอนามัยให้แก่แรงงานนอกกระบบ ตั้งแต่การบริการในระดับปฐมภูมิและระบบการส่งต่อ
 - 2) บูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยบริการสาธารณสุขปฐมภูมิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดูแลและจัดบริการสุขภาพสำหรับแรงงานนอกกระบบ และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มแรงงานนอกกระบบ ชุมชน ให้เข้ามามีบทบาทในการสร้างสุขภาวะของแรงงานนอกกระบบ
- 2 ขอให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนโยบายการจัดการสุขภาวะของแรงงานนอกกระบบ โดย
- (1) สนับสนุนกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อประเด็นแรงงานนอกกระบบในทุกมิติ
 - (2) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐในการพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อพัฒนาศักยภาพเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตลอดจนความปลอดภัยในการทำงาน
 - (3) สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนประกันความเสี่ยงจากการประกอบอาชีพในชุมชน ซึ่งเกิดจากการร่วมกันจ่ายสมทบ และบริหารจัดการกองทุนร่วมกันของทุกฝ่าย คือ แรงงานนอกกระบบ ผู้ว่าจ้าง กองทุนหมู่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับจะดูแลความเสี่ยงของแรงงานนอกกระบบในทุกด้าน อาทิ สุขภาพความปลอดภัยในการทำงาน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมการทำงาน การประกันราคาผลผลิต และให้กู้ยืมเพื่อปรับปรุงกระบวนการผลิตและสภาพแวดล้อมในการทำงานให้มีความปลอดภัย
3. ขอให้คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติจัดตั้งกลไกในการติดตามการยกร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและสร้างหลักประกันทางสังคมแก่แรงงานนอกกระบบ รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่แล้ว เช่น กฎกระทรวงว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในงานรับทำที่บ้าน พ.ศ.2547 และกฎกระทรวงว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานในงานเกษตรกรรม พ.ศ.2548 และให้รายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพครั้งที่สอง